

S6E6. Reinhold Messner: Sult, død og hallucinationer på The Killer Mountain

"Vi kunne vælge at vente på døden eller at gå ud og møde den." Ordene tilhører den legendariske bjergbestiger Reinhold Messner. Det er 1970. Vi befinder os i Pakistan på det niende højeste bjerg i verden, det utilgængelige Nanga Parbat, som på pakistansk betyder "det nøgne bjerg" - i bjergbestigerkredse kaldt "The Killer Mountain."

På dette tidspunkt har han ikke spist i tre-fire døgn og ikke drukket noget i tre-fire døgn, så han er begyndt at hallucinere, og han føler, at der er en tredje mand, der har fulgt dem her det sidste stykke. Han ser den her mand. Han skifter mellem, at han har en fornemmelse af, at manden er ved ham, og at han selv har helikopterblik og ser det ovenfra. Han ser sin mor. Han er derhjemme, dengang de var børn osv. Men bottom line er, at hans bror er væk. Og de har fulgtes ad med en afstand på 100-200 meter hele vejen ned ad denne her tre kilometer høje bjergvæg. Så han er desperat på dette tidspunkt. Han har allerede selv taget sine støvler af, og han har frostskeer i sine fødder. Han prøver at skylle fødderne, men han er nødt til at tage dem på igen, selv om de er hævede. Og han begynder at gå op ad bjerget igen for at lede efter sin bror.

I dag skal vi ud til den yderste grænse - eller rettere op på de højeste tinder - med brødre Reinhold og Günther Messner på en dramatisk og tragisk tur, som bliver en af de mest kontroversielle i moderne bjergbestigning. Og sikke en kilde, jeg har i studiet. Velkommen, Søren Smidt.

Tak!

Du er bjergbestiger og bjergguide og har gennem to årtier besteget verdens højeste og sværeste bjerge. Og du har også stået på toppen af Everest. Du har desuden gennemført Lam Rim i tibetansk buddhistisk filosofi. Og så har du interviewet dagens hovedperson, Reinhold Messner, flere gange. Søren, hvem er disse to mænd, du taler om, på bjerget?

Jamen, Reinhold Messner og hans bror Günther Messner er ud af en søskendeflok på syv. De var seks brødre og en søster, født nede i Dolomitterne, boede i Dolomitterne i

en lille, afsondret landsby. Og allerede fra han er fem år, tager hans far Reinhold og også brødrene med ud at klatre på de lokale bjerge. Der er bjergtinder lige i nærheden. Dem, der har været i Dolomitterne ved, at Dolomitterne er stejle og spidse og meget imponerende bjerge. Smukke, smukke, smukke bjerge. Så hvis man ikke har været i bjerge, så er det et godt sted at starte. Så mellem han er fem og femten år, der klatrer familien sammen. Og så begynder brødrene også at klatre med hinanden. Og især Reinhold Messner og Günther Messner bliver et hold. Men der er nok ingen tvivl om, at Reinhold Messner var ligesom drivkraften i det her foretagende og måske også den mest talentfulde. Men de laver sammen store bestigninger i Dolomitterne. De kommer op og ligger blandt de bedste dengang. For dem var det sådan, at de boede jo inde i denne her afsondrede dal. Og dem er der jo masser af. Der er masser af dale. Og deres klatremiljø - jamen, det var dem. Det var deres familie. De var ikke med i en klub eller havde en masse andre, de kendte. De klatrede bare sammen og udviklede sig. Og så efterhånden, så rejste de jo længere og længere væk fra dalen og mest i Dolomitterne og læste også selvfølgelig historien og valgte de klassiske ruter. Og de blev jo så kendt. Der er så nogle, der har mødt dem og set dem og set dem igen, fordi trods alt sådan et sted som Dolomitterne er det måske en lille gruppe, der er dem, der er de rigtig aktive og er ligesom i front på, hvad der foregår. Og uanset hvor du er i verden - om du er i Chamonix, eller du er i Yosemite, eller du er i Alaska, eller hvor du er - så er der altid sådan et miljø af en gruppe, der kender hinanden og ved, "Okay, de har lige lavet denne her i søndags."

Ha ha! Ja, der er to unge gutter, vi skal holde øje med her.

Der er to unge fyre her, der kan noget. Og det er jo ikke kun, fordi man er i en eller anden form for konkurrenceforhold. Det er også, fordi man hele tiden ser efter, hvor er der en klatremakker. Fordi jo dygtigere du bliver, jo færre har du at klatre med. Så på den måde er der blevet lagt mærke til dem. Og igennem 60'erne - fra 1960 og frem til '70 - der er Reinhold Messner meget, meget aktiv. Og ofte med sin bror, men han begynder også at klatre med andre, som allerede er profiler i miljøet. Så han får selv et navn, fordi han laver ting. Han begynder også at klatre solo. I øvrigt: Den tids udstyr var ret primitivt. Altså, de startede med det, der hedder hampereb, rundt om livet og næsten ikke noget af det, vi kalder sikringer...

Altså i stedet for en sele?

Ja, i stedet for en sele. Og de har jo ikke rigtig det, man kalder sikringsudstyr. Det har de meget lidt af. De klatrer sådan set udelukkende i kraft af deres færdigheder. Og så er det måske mere held, at udstyret så fanger dem. Og der er de jo også med en udvikling, at der kommer bedre reb, og der kommer bedre karabiner, det der forbinder tingene til bjerget, og man kan få kiler, som man sætter ind i bjerget. Og det kommer selvfølgelig også frem. Men altså: I begyndelsen handler det meget om de personlige færdigheder, og dem udvikler Reinhold Messner i denne periode, fra han er fem til han er femten år. Og så kommer de sidste femten til tyve år, hvor han bliver rigtig dygtig og begynder også at blive en stemme i miljøet. Altså, bjergbestigning starter med drømme, og drømmene kommer fra litteraturen. Og jeg kender ikke nogen anden aktivitet, hvor der er så stor og omfangsrig en litteratur som inden for bjergbestigning. Der er så mange titler. Allerede da bjergbestigning begynder i slutningen af 1700-tallet, hvis man mener, den startede dér med Mont Blanc-bestigningen, eller midten af 1800-tallet, hvor The Alpine Club i London bliver stiftet - der har de magasiner, hvor de beretter om de ting, de har lavet. Og det er det, der ansporer andre, fascinerer andre. Så al bjergbestigning starter med drømmen.

Og den havde de to gutter dér!

Og den havde de to!

Søren, jeg sidder og brænder inde med et fantastisk fint lydclip, som jeg ikke har spillet for dig før, og det skal du lige høre. Og det er Reinhold, der som en voksen mand jo kigger tilbage på sin barndom og også fortæller om, hvad hans mor nu tænkte om, at de her to brødre, Günther og Reinhold, skulle ud på de her vanvittige klatreture. Prøv at lytte med en gang.

Ja, okay. Lad os høre det.

"When I was sixteen, my brother was fourteen, we were beginning to do extreme climbing. Very young. And at three o'clock in the morning, we started at home. Our mother made us breakfast, and we put the rope and the pitons, and we went. And she never said, "Don't do it. This is dangerous." She was full of fear, but she also knew that if we would not do it, we would be forced to leave this enthusiasm for climbing, we could nev-

er become strong characters. It's not possible. You need the freedom to do what you like to do."

Ja, det er fint. Søren, vi skal mod Nanga Parbat. Hvad skal de på det bjerg?

Jamen, Nanga Parbat er jo det niende højeste bjerge i verden ud af fjorten. Der er fjorten bjerge over 8.000 meter. Og i vores moderne verden, hvor vi tror, vi er så videnskabeligt funderet, er det her jo sådan noget magi - talmagi. Hvorfor er det så vigtigt, at det lige er 8.000 meter? Men det er det. Det er ligesom sjældne diamanter: Man vil have den mest sjældne. Og de mest sjældne bjerge er jo de højeste, og dem er der fjorten af. Alene det, at der er en begrænsning, er jo fascinerende. Jeg kan ikke huske, hvor mange 7000 meter-bjerge, der er. Men der er måske 1.000 eller 500. Det gør det mindre interessant.

The chosen few.

Ja, det er jo ligesom at komme i Jægerkorpset, ikke? Hvis man kan komme op på sådan et bjerg, så er man en af de udvalgte. Så det er sådan en mærkelig magitanke i virkeligheden, der ligger i det dér.

Men i 1970 er bjerget blevet besteget?

Bjerget er blevet besteget. Det, der er med de her 8.000 meter bjerge... Man starter allerede i slutningen af 1800-tallet. Der er Mummery, en engelsk alpinist, der forsøger at bestige det. Han er den førende alpinist i verden på dette tidspunkt, og han omkommer derude sammen med to af hans hjælpere, og man ved faktisk ikke, hvad der skete.

Er det på Nanga Parbat?

Det er på Nanga Parbat.

Okay.

Ja, han klatrer op ad det, der hedder Mummery Rib, og han når næsten op i 7.000 meters højde - 6500 når han op i. Og han forsvinder. Men han står ligesom tilbage som

den første pioner derude. Der var nogle andre også, men han er ligesom den ypperste. Så kommer Første Verdenskrig, jo, tingene går lidt i stå, og så kommer fascinationen af Everest dér i 20'erne. Så i 30'erne kommer de første tysk-østrigske forsøg på at bestige Nanga Parbat. Og de første ekspeditioner bliver ramt af tragedier. Der er nogle, der fryser ihjel. Én gang er der seksten mand, der bliver taget af et sneskred. Så kommer Anden Verdenskrig, hvor tingene går i stå igen. Så kommer vi frem til 50'erne, og alle de fjorten 8.000 meter bjerge bliver besteget mellem 1950 og 1961. Så i den periode er bjergbestigningen fokuseret på det her, og det er i nationalstatens navn. Så italienerne har K2, englænderne har Everest osv. Så man prøver ligesom at sætte sit nationale team, og der er næsten sådan en gentleman agreement om, at Nanga Parbat er tyskerne og østrigernes bjerg.

Okay.

Ja, det er det. Og de har en eller anden - hvad skal man sige? - dødsromantik. Altså, der er præget af den nazistiske ideologi, og der er en dødsromantik omkring det. Hitler har jo været inde at prøve at påvirke miljøet i 30'erne. Nazistpartiet har understøttet folk, der ville klatre det, der hedder Eigers Nordvæg nede i Schweiz, som også er et meget, meget kendt bjerg, hvor der også har været nogle voldsomme tragedier og dramatiske historier. Så - hvad skal man sige? - denne her dødsideologi på en eller anden måde... Altså, det er "til døden os skiller"-agtigt, ikke? Altså, "vi bliver ved til vi dør"-agtigt, ikke? Og det er jo idiotisk ud fra min synsvinkel. Altså, det handler slet ikke om det. Det handler jo netop om at påtage sig udfordringen, have gjort sig klar til udfordringen, gennemføre udfordringen så elegant som muligt. Det handler jo ikke om at slå sig selv ihjel, fordi det er jo en meget livgivende aktivitet og livsbekræftende aktivitet. Men på dette tidspunkt er den tysk-østrigske kultur præget af... Hitler var jo også en selvmorder. Han tog så bare alle tyskerne og jøderne med i købet, ikke?

Søren, der er en ekspedition på Nanga Parbat i 1934, så vidt jeg husker, hvor der er en mand, som vi måske bare lige kort kan nævne, Herrligkoffer, som er ekspeditionsleder i '70. Hans bror dør i '34.

Hans bror dør i '34. Willy Merkl dør sammen med Willo Welzenbach og et par andre, som også er den tids topalpinister, østrigske og tyske topalpinister. Og Herrligkoffer, som er halvbror til Merkl, han får det som en livslang besættelse at skulle bestige Nan-

ga Parbat. Han er ikke selv bjergbestiger - det er det, der er det besynderlige - men han organiserer de her bjergbestigningsekspeditioner, han skaffer pengene, han får tilladelserne, og han hyrer så de dygtigste bjergbestigere ind. Og man skal sige, at de fleste bjergbestigere er optagede af at klatre. De har ingen penge. De har ikke tid til at organisere noget. De tager bare ud på cykel og bestiger de her bjerge, de bestiger. Det er det, de går op i. Så på en måde, så står der sådan en mand og siger, "Jamen, jeg har brug for seksten mand. Er der nogen, der vil med?" Det er ikke helt sådan, det skete. Han sendte jo specifikt ud til dem, han ville have med, Herrligkoffer.

Men i '70 har han de to brødre med?

Ja. Herrligkoffer er også leder af ekspeditionen i '53, som når toppen første gang af bjerget, og der er det en meget, meget kendt østrigsk-tysk bjergbestiger, der hedder Hermann Buhl, der laver det sidste forsøg på toppen, og han når toppen, og det er en legendarisk bestigning, hvor han står op hele natten og er meget tæt på at omkomme. Men han overlever det, og han driver det ligesom igennem ene mand i 1953, samme år som Mount Everest bliver besteget. Så er der en ekspedition i '62, og så kommer vi til '70.

Og så vil jeg lige sige, Søren... fordi det er fedt, du siger det her, for det var ikke aftalt på forhånd... Men Buhl, som du nævner, bestiger bjerget '53. Han siger til Messner på et eller andet tidspunkt i slutningen af 60'erne, at det her bjerg kan ikke blive besteget fra Rupal-siden, fra den anden side, fra sydsiden. Og hvad gør det ved Messner? Nu skal du høre, for det er der lyd på. Messner fortæller, hvordan han reagerer på det:

"For example... a typical example: When Hermann Buhl climbed Nanga Parbat in 1953 it was one of the greatest achievements ever in alpinism. In 1953 he went up on the eastern ridge - not so difficult in many parts - and he could see in diagonal vision the south face of Nanga Parbat, and he wrote in his book: "This wall is so steep and so high - it's the highest wall in the world - that never anybody will do it." And this was the motivation seventeen years later to go to it and try."

Ja, der er ikke nogen, der skal fortælle mig.

Nej, men det fungerer jo mere på den måde, som jeg sagde lidt tidligere, at man læser litteraturen. Og Hermann Buhl har så skrevet om sin bestigning, og Messner var en ung vand. Og det er ikke sådan, at det fungerer som i popverdenen, hvor det er idoler og sådan, men det er jo et forbillede, hvor man siger, "Okay, denne mand gjorde det på den rigtige måde, i den gode stil. Det er noget, der er værd at trakte efter." Og for Messner var Buhl altså et efterlevelsseværdigt eksempel på, hvordan man kan gøre ting. Så når Buhl udnævner Rupal-siden af Nanga Parbat, sydsiden af Nanga Parbat, som er en af verdens højeste bjergvægge - den er næsten fem kilometer høj fra bund til top, fra basislejr til toppen...

Hold da kæft!

Det siger måske ikke så meget, men fem kilometer i højde det er altså rigtig højt. Og der er en to-tre vægge i verden, der er så høje. Sydvæggen af Lhotse og sydvæggen af Dhaulagiri kommer lidt op på siden af den. Altså, til sammenligning kan man sige, at nordvæggen på Mount Everest er omkring tre-tre en halv kilometer høj, så de her er næsten en kilometer højere. Og det, der er interessant ved, at de er højere, er jo, at det udvider udfordringen, ikke. Så skal du altså klatre en kilometer mere. Det er jo det, der gør, at det er interessant. Fordi dygtige bjergbestigere arbejder hele tiden i grænsen, kan man sige. De arbejder i deres egen grænse, men også i hvad bjerget kan tilbyde dem at arbejde på. Og når du så har besteget et en væg, der er en kilometer høj, jamen, så hvis du skal udvide dine egne færdigheder og din egen grænse, jamen kommer du til 1,2 kilometer, så kommer du til fem, og så kommer du til syv, osv., osv. Bjergbestigning har altid været drevet frem af det, der hedder "det sidste store problem." Så udnævner man et eller andet emne til det sidste store problem, og så strømmer alle de dygtigste i verden hen for at forsøge sig på dette her og gøre det på bedst mulige måde. Og når det så er gjort, så prøver de at gøre det i bedre stil. Og den optimale stil er jo at gøre det alene, altså at solo'e et bjerg uden hjælp fra nogen fra bund til top. Så kan det ikke blive mere individualistisk og - hvad skal man sige...

Rent på en eller anden måde?

Ja, det er rent på den måde, at du demonstrerer jo, at du som individ kan dygtiggøre dig og påtage dig den største udfordring i verden. Her for fem-ti år siden var en af verdens bedste nulevende klatrere - nu er han så lige død, men altså - Ueli Steck... Han besteg

sydvæggen af Annapurna, som også er et af de høje bjerge, solo på under et døgn. Og han er kendt for at have lavet Eigers Nordvæg på to timer. Så der er hele tiden noget, der bliver udnævnt til det sidste store problem, og Buhl pegede sådan set på Rupal-væggen som den tids sidste store problem.

"The knowledge that life is great if you go further to invent something and to do it - this is the key. One key is that I am fighting to be a self-sufficient person, who does what he likes. And I don't like anybody around me telling me, "You should not do this, and you should do this, and you should go there."

Lad os komme op på Rupal-væggen, Søren, med de to brødre.

Ja. Jamen, lad os se, hvad der sker. Der sker det, at Reinhold Messner bliver inviteret til ekspeditionen, men hans bror bliver ikke inviteret. Men Messner siger jo ja, selvom Herrligkoffer allerede på dette tidspunkt har et blakket ry. Og hele problematikken er, at manden ikke selv er bjergbestiger. Han er mere sådan en slags militærgeneral, kan du sige. Han planlægger det hele, organiserer det hele, laver strategien, sætter holdene, bestemmer, hvem der skal angribe, hvem der skal levere op til angriberne osv. De bruger meget denne her krigsmetaforik, og man bruger i det hele taget begreber fra militærjargonen. Man kalder det "siege-taktik," og det er en belejringstaktik, betyder det. Det vil sige, at man bygger lejre oppe på bjerget. Og det er det, de gør. De ankommer i 1970 midt i maj og så ind til basislejren. De har allerede været undervejs et par uger, måske, for at komme ind til basislejren med jeg ved ikke hvor mange hundrede bærere. Og så begynder belejringen af bjerget. Så bærer de det meste af udstyret op til lejr ét. Når de har gjort det, så bærer de videre op til lejr to. Så bærer de op til lejr tre, så bærer de op til lejr fire. Og så begynder de at bære forsyninger op til de her lejre. Og når jeg siger lejre, så består det måske en tre-fire-fem-seks telte, afhængigt af hvor stor plads der er. Der er jo ikke særlig stor plads. Man tror jo, at det ligesom en fodboldbane. Det er det ikke. Det er nærmere som en hylde, en stor hylde. Det er stejlt der. Men de bygger altså op. Og de er seksten mand af sted, fjorten reelle klatrere, ekspeditionslederen, og så er der tre andre, som har andre funktioner, som er de bedste østrigere og tyskere på dette tidspunkt. De kalder det deres skæbnebjerg, på grund af at der er på dette tidspunkt 31 tyskere og østrigere, der er døde på bjerget. Og denne her dødsromantik, de har omkring det... især lederen er præget af det. Ligesom i krigen, hvor man ved, der kommer ofre, ellers så kan man ikke vinde krigen.

Han er jo nærmest besat, Herrligkoffer. Jeg tror, han har otte ekspeditioner dertil efter hans brors død.

Ja, altså i hans liv laver han otte-ni ekspeditioner til Nanga Parbat. Han bliver ved, simpelthen indtil han er en gammel mand. Så det er en eller anden form for besynderlig hobby eller beskæftigelse eller besættelse. Jeg har faktisk ikke læst så meget af ham, og jeg kunne egentlig godt tænke mig at have hans vinkel, fordi han har et lidt blakket ry. Det er klart, at bjergbestigere er mistænksomme overfor folk, der ikke er bjergbestigere, og som træder ind på scenen og tager en dominerende rolle.

Men de bygger op. Og undervejs bliver vejret dårligere og dårligere. Det starter godt, men to gange er der en uge, hvor der er storm. Og brødrene Messner, altså Günther og Reinhold, de ligger i lejr tre i seks dage i storm inde i teltet. Men de ved godt, mens de andre er nede i basislejren, at det er en fordel for dem, fordi de tilvænner sig højden imens. Der sker jo det, at allerede i basislejren... Normalt er basislejren i fem kilometers højde, og der er der kun det halve ilttryk i luften, og der plejer man at sige det halve iltindhold, selvom det i virkeligheden er trykket, det handler om. Og der er vores krop så sindrig indrettet, at den begynder at producere flere røde blodlegemer, sådan at blodet bliver mættet med røde blodlegemer, og det tager så et stykke tid. Og det er den måde, man tilvænner sig højden. Så betyder det, at selvom der er mindre ilt, så er der flere røde blodlegemer, der kan modtage ilten og transportere den rundt i kroppen. Og på den måde kan du fungere i højden. Ellers ville du jo overhovedet ikke kunne være deroppe uden at have kunstig iltforsyning med.

Men de ved godt, at de har en fordel ved at ligge deroppe, mens de andre er nede i basislejren. Men det er selvfølgelig også ret anstrengende at ligge en uge i et telt, og det bare hagler ned osv. Det er klaustrofobisk og irriterende også at ligge ned så længe.

Bliver de utålmodige?

Ja, men de er så professionelle på dette tidspunkt, at det dér ubehag overvinder de ved at overbevise sig selv om den fordel, de har ved at ligge der. Men de kommer så ned, og så går tiden, og det bliver ved med at være dårligt vejr osv., osv. Og sidst i juni har de været 40 dage på bjerget uden at være i stand til at nå toppen. Og så beslutter Herrligkoffer at gøre et sidste forsøg. De er tæt på at pakke sammen og rejse hjem. Han har allerede været afsted nogle gange, hvor han har pakket sammen og rejst hjem. Og ale-

ne det, at han træffer beslutningen, er jo kilde til konflikt i forhold til de dygtigste på holdet, som er Reinhold Messner, faktisk. Men Messner og ham bliver enige om en plan, der hedder, at Messner og fotografen, der hedder Gerhard Baur, og Günther de ligger i øverste lejr, som er lejr fem. Og så ligger der fire andre gutter nede i lejr fire. Og så er det meningen, at de tre skal sætte reb op i den sidste rande op mod toppen, som hedder Merkl Couloir, som er en 600 meter lang, stejl isrande...

Og hvor der aldrig har været et menneske før.

Der har ikke været nogen folk før. Og når de så har sat reb fast dér, hvor de stejle steder er, så er det meningen, at de fire andre nedefra skal komme og bruge de reb og så gå til toppen. Det er derfor, de er fjorten-seksten mand til at lave arbejdet. Der er nogle, der er stjernerne, og så er der nogle, der er vandbærerne. Det er ligesom i Tour de France. Ha ha ha.

Ha ha ha! Ja, det kan man godt.

Men der kommer en plan A og en plan B. Så det er plan A, og det er, hvis der er en god vejrudsigt. Hvis der er en dårlig vejrudsigt, så er plan B, at Reinhold Messner som den eneste skal gå alene til toppen og så komme ned igen. For gamet er sådan, spillereglerne er sådan, at hvis man bare ud af fjorten-seksten mand kan få én mand på toppen, så er ekspeditionen lykkedes. Hvorimod hvis han må stoppe ti meter eller 50 meter eller 100 meter under toppen, så er det mislykkedes.

Grænsen mellem fiasko og succes er hårfin.

Det er simpelthen meget tydeligt, og det er jo noget af det, der er det tiltalende ved bjergbestigning: Man ved godt, når man har nået sit mål.

Nu kommer Herrligkoffer til at spille en også igen afgørende rolle, så vidt jeg husker historien, Søren.

Ja, fordi at de har ikke... Når man ser deres radioer fra dengang... De fylder lige så meget som en stor skotøjsæske, ikke? Så de aftaler, at i den øverste lejr har de ikke radioer med op. Men de har nogle raketter ned i basislejren. Så aftalen er, at hvis det er en

god vejrudsigt, så fyrer de en blå raket af. Hvis det er en dårlig vejrudsigt, fyrer de en rød raket af. Hvis det er en god vejrudsigt og blå raket, så er det plan A, hvor de samarbejder om at sætte reb op, og der kommer et team efter. Hvis det er dårlig vejrudsigt, så er det plan B, så er det rød raket, og så er det Reinhold Messner alene til toppen. Der er faktisk en god vejrudsigt, men ekspeditionslederen Herrligkoffer laver en fejl. Han fyrer en rød raket af. Så de tre mand, der ligger oppe i lejr fem tror, at det er Reinhold Messner-planen, der gælder nu.

De tænker, de har travlt på grund af dårligt vejr.

De tænker, de har travlt på grund af dårligt vejr, og at det kun er Reinhold Messner, der skal gå til toppen. Så den 27. juni lidt over midnat der starter han ud mod toppen alene. Og jeg forstår ikke helt hvorfor, men han tager ikke noget reb med. Altså, det kan være, fordi... Han kender jo faktisk ikke terrænet, men han tror altså på, at han kan nå toppen uden reb, og at han også kan komme ned uden reb. Det er sådan en gylden regel for soloister, altså folk, der klatrer alene, at man klatrer ikke op over en passage, man ikke er sikker på, at man kan klatre tilbage igen, ned baglæns.

Det giver mening.

Ja, det giver mening, ikke? Ellers kan det være vanskeligt, hvis man ikke kan finde en anden vej ned. Men han har altså så meget tro på... Han er også en meget dygtig soloist. Han har lavet meget, meget vanskelige ting solo. Så han har åbenbart en tro på, at det kan han gøre. Og han forventer jo ikke, at der er nogen andre, der kommer efter ham. Så han klatrer op mod toppen. Da han har klatret de 600 højdemeter i den stejle couloir, den stejle snerand, så flader terrænet ud og bliver vanskeligt på en anden måde, fordi nu bliver der dyb sne, og nu er solen kommet frem. Så han er gået fra at ligge i minus 40 grader i teltet til nu at gå i måske plus 35 grader, plus 40 grader, i solen. Det er sindssygt varmt. Og der kommer jo genskin fra sneen, og man bliver vanvittig af den varme, plus at det påvirker kroppen ekstremt negativt at være i så kraftig varme. Af en eller anden anden grund har de ikke haft køkken med op i lejr fem, så de har ikke kunnet smelte sne. Så han har ikke væske med, og han har heller ikke noget mad med. Men det vigtigste er, at han ikke har noget væske med.

Man skal forstå, at i 1970 befinder vi os i en overgangsperiode, hvor man besteg bjergene på denne her måde, som jeg siger, med det, der hedder belejringstaktik, til at man

forsøgte at gå til alpin stil. Alpin stil er det, man gør i Alperne. Der pakker man rygsækken om morgenen, bestiger bjerget og går ned igen med det, man har i rygsækken. Eller man bruger måske flere dage, en-to-tre dage, men man har kun det med, man har i rygsækken. Man er én eller to eller tre mand. Og det er jo en flottere stil end at belejre bjerget og bygge op. Altså, man er jo næsten sikker på succes, medmindre vejret er dårligt, ved at belejre bjerget, fordi du sætter så mange ressourcer ind, at bjerget ikke har en chance, så at sige.

Formentlig derfor man har gjort det.

Ja, jo, jo. Og der i pionertiden var det også et nationalt anliggende. Man skulle jo ligesom på toppen. Og man manglede jo erfaring, ikke? Så man bygger jo erfaring op. Det er jo hele tiden noget med erfaringsopbygning og så at raffinere spillet. Og på dette tidspunkt er man i en overgangsperiode, hvor man er ved at gå fra den gamle metode til den nye metode, som er alpin stil. Og det er jo det, Messner blev kendt for. Fordi han er også uerfaren. Han har klatret i Dolomitterne, som er klippebjerge, og han er ikke fra Vestalperne i Chamonix-området, hvor folk er vant til sne og is. Så han laver faktisk ret mange fejl, vil jeg mene.

Det virker i hvert fald som en fejl, at man ikke har nok mad og vand med sig.

Ja, det virker som en stor fejl. Men han går så dér i det her lettere terræn. Og så på et tidspunkt bliver hans tempo sænket. Altså, det er jo tungt at træde skridt. Det er jo ti gange tungere at være den, der træder skridtene, end den, der kommer efter.

Hvor er Günther?

Jamen, ham og fotografen er nede i lejr fem. Og planen var så, at de skulle gå op i Merkl Couloir og så sætte de reb, de havde. De havde ikke så mange reb. Men så har Messner diskuteret det med dem og sagt, "I skærer det op, og så sætter I stumper af reb dér, hvor det er vanskeligst." Så de går ud nogle timer efter, Messner er begyndt. Men efter en times tid vender fotografen om, og så er Günther Messner alene. Og han beslutter så at klatre op efter sin bror.

Var aftalen ellers, at han skulle have sat nogle reb, som Reinhold kunne have brugt, når han skulle ned?

Faktisk egentlig ikke. Fordi den oprindelige plan er gået i vasken. Det der med at ekvipere renden med reb, det er sådan set lidt aflyst. Så de er lidt på egen hånd nu. Nu træffer de selv beslutninger.

Og Reinhold ved ikke, at hans bror er på vej op til ham?

Overhovedet ikke. Men Günther beslutter dér midt i natten, at han vil følge efter, og han har heller ikke noget reb med. Han tager heller ikke noget reb med.

Here we go.

Ja, here we go. Og sagen er nok den, at Reinhold Messner hele tiden har været lidt dygtigere end sin bror, og hans lillebror har fulgt med, som lillebrødre prøver at gøre. Nogle gange er det selvfølgelig også lillebror, der er den dygtige. Men her tror jeg, at Günther måske heller ikke var så passioneret som Reinhold Messner. Men her vælger han altså at gå efter, og det er hans egen beslutning, hans eget initiativ. Og Reinhold Messner ser, han kommer. Og på et tidspunkt... Reinhold Messner har jo langsomt tempo, og Günther kan komme efter i sporene... Så så samles de under toppen...

Hvor langt er de fra toppen der?

De er et par hundrede meter under toppen, da de mødes. 100 til 200 meter under toppen. Og så klatrer de sammen de sidste par hundrede meter til toppen. Og Günther Messner var egentlig ikke tiltalt nogen stor rolle på ekspeditionen. Han skulle jo slet ikke have været med, men han kom så med på et afbud, og da han så var derude, har i hvert fald ekspeditionslederen ikke vurderet, at han performede lige så... altså at han var i lige så god form og lige så dygtig som hans bror. Så han var egentlig tiltænkt en mere sekundær rolle, måske også fordi der er nogle af de andre, der havde netværket lidt mere med ekspeditionslederen og havde fået en privilegeret position. Felix Kuen og Peter Scholz. Men altså, nu er vi der, at nu er de samlede brødre, og planen er spontan nu. Nu er de på egen hånd. De har deres egne beslutninger. Der er ingen forbindelse til basislejren. Ingen ved rigtigt, hvad der foregår andet end dem, der er, hvor de er.

Så de når toppen i et tiltagende dårligt vejr. Altså, de tror også, at der kommer dårligt vejr, men faktisk er der en god vejrudsigt. Men det kan være svært at vurdere, hvis det bliver lidt overskyet, så hvis man så får at vide, det bliver dårligt vejr, så tror man måske, det bliver dårligt vejr.

Men de når jo toppen som de første nogensinde af denne vej.

De når toppen som fjerde og femte bestigning af bjerget og som de første af denne her vej. Men da de så begynder nedturen fra toppen, så ser Reinhold Messner, at hans bror er begyndt at vise tegn på, at han er påvirket af højden og selvfølgelig også er træt af bestigningen. Og hans performance har faktisk været god. Altså, de 600 højdemeter, han klatrede fra omkring 7.300 til 7.900, dem klatrer han faktisk på fire timer. Og han har måske sat turboen på, fordi han ville indhente sin bror. Og det kan være en stor fejl i højden at gå for hurtigt. Man må ikke presse sig, fordi det er ikke kun det, at man ikke kan få vejret i højden, men alt i kroppen bliver påvirket af det lave iltindhold. Altså, din lever og din hjerne og dine muskler. Alt er påvirket af, at du ikke får nok ilt. Så han har formodentlig overanstrengt sig for at indhente sin bror. Og nu betaler han så prisen, efter de har nået toppen. Og på vej ned begynder han at blive svag og skal have flere pauser og måske vakler lidt og er lidt usikker på benene og sådan. Og Reinhold Messner lægger mærke til det, og de diskuterer så, hvordan skal de komme ned?

Og de vælger ikke at gå den samme vej, eller hvordan?

Normalt går man den samme vej ned, for det er jo den vej, man kender. Men de vælger så at gå en anden vej ned, som er lettere, fordi de ikke har noget reb. Ingen af dem har taget et reb med.

Hvad tænker du om det?

Jamen, jeg tænker det, som jeg sagde før: Det er i en overgangsperiode, hvor de er uerfarne, og træffer i hvert fald et forkert valg. Deres vurdering er forkert. Altså, i og med at de vælger ikke at tage et reb, men når de klatrer op af noget, de i øvrigt godt ved, skal forventes at være stejlt, og ingen af dem tager et reb med. Og det gør de selvfølgelig ikke, fordi hastighed er også sikkerhed. Så for at holde højt tempo minimerer du vægten, så de har jo stort set ingenting med. De har intet med sig. De har et kamera og

måske en ekstra trøje og så deres isøkse. Så de er næsten så at sige nøgne, ikke? Altså, de har tøj på kroppen, og det er det. Det er jo meget, meget lidt at have med. De begynder så at drøfte, "Skal vi gå ned ad den vej, vi kom op, eller skal vi gå en anden vej ned?" Og ifølge Reinhold Messner - og nu har vi jo kun hans vidneudsagn - så er det hans bror, der foreslår, at de går ned ad vestsiden på bjerget i stedet for at gå tilbage ad sydsiden af bjerget, fordi vestsiden ikke er så stejl. Og broren er bange for, at han ikke kan klatre baglæns ned, fordi han er så udmattet. Han har færdighederne i og for sig, men alle ved jo, at når man bliver meget træet, så bliver det pludselig sværere at holde balancen, og man har ikke så mange kræfter. Så det diskuterer de lidt frem og tilbage. Men de bliver så enige om at gå ned ad vestsiden. Men de har lige en lille miniplan, at de går ned til et pas, hvor de kan se ned af sydsiden, og så vil de... Det er blevet aften nu. Så om morgenen vil de prøve at råbe ned ad renden og se, om de kan få kontakt til dem, der er nedeunder, og håber, at de kommer op med reb, så de kan vende tilbage og gå ned ad sydsiden.

Men her og nu handler det om at overleve natten. Og nu falder temperaturen altså fra plus 35 grader til minus 30-40 grader, og de har ingen soveposer, de har ikke noget liggeunderlag. De har sådan nogle af de dér tynde, tynde isolationstæpper, vi kender. De dersens sølvpapirtæpper, som er meget tynde ligesom sølvpapir. Og dem tager de frem og vikler om fødderne. Og de sidder på deres yderstøvler, og så vikler de det her om inderstøvlerne. Og så sidder de dér hele natten. Og det er en lang nat, kan jeg love, når solen er gået ned, og man ved, der er otte-ti-tolv timer til næste morgen. Næste morgen går Reinhold Messner frem til kanten af bjerget og prøver at råbe ned i den her snerande, og han får også kontakt med nogle af de andre. Men på grund af vinden misforstår de lidt hinanden, så det ender med, at ham og Günther...

Der bliver råbt op, "Er I okay?" Og besvare...

Ja, han siger, de er okay, bortset fra at de har brug for hjælp til at komme ned. Og det misforstår de andre, som om at alt er okay, så de fortsætter bare op til toppen. Felix Kuen og Peter Scholz, som er de to mænd, der er på vej op, som egentlig var dem, der skulle have været på plan A, være førsteholdet, de går til toppen. De har også ambitioner om at nå deres mål.

Ej, for helvede. De vil gerne op.

Ja, te. De bliver drevet. I stedet for at afbryde deres topforsøg og virkelig hjælpe - det kunne de godt have gjort - så vælger de i hvert fald at forstå det, Reinhold Messner siger, som at alting er okay. Og det siger han også. "Alting er okay, bortset fra at vi ikke kan komme ned."

Ha ha ha! Spørgsmålet er, om de så er okay, jo.

Ja. Det går jo op både for dem nedefra og fra ham ovenfra, at de hundrede meter, der skiller dem, det kan de ikke hverken komme nedad eller komme opad.

Så hvad gør Reinhold?

Jamen, Reinhold går tilbage til Günther, og så siger han, "Nu gør vi, som du siger. Nu fortsætter vi ned ad vestvæggen." Og det kan Reinhold sige, fordi han har studeret fotografier af vestvæggen. Han har studeret Mummery, som vi talte om: den første mand på Nanga Parbat. Han har studeret hans rute, og han ved, at hvis han kan komme de første 1.000-1.500 meter ned over sneen til det, der hedder Mummery Rib, som er en bjergryg af klippe, så er de home safe, fordi de er jo begge to super klippeklatrere. Så hvis de kan komme derned uden at blive taget af stormen, som de jo forventer er der... Det er derfor også, at de træffer denne beslutning, at de skal hurtigt ned, både fordi de skal væk fra højden, og det eneste man kan gøre, når man er ved at få højdesyge, er at komme lavere ned. Den er den eneste rigtige helbredelse. Man kan også få ilt, og hvis man kan komme i en eller anden form for tryk, men det er meget vanskeligt. Så de vælger det her ned ad vestvæggen og sætter det højeste tempo, de kan. Og så bruger de den metode, at Reinhold går forrest og prøver at spotte vejen. Han har og nærstuderet denne bjergside. Det er en af tingene ved ham. Jeg vil ikke sige, han er perfektionist, men han er lidt derhenad. Og på trods af det laver han også store fejl. Og han indrømmer det også. Han siger, "Jamen, jeg har lavet masser af fejl, og det er dem, jeg har lært af. Det er derfor, jeg er blevet dygtig." Den eneste måde at blive dygtig på er at lave 10.000 fejl, og så kan man opnå et eller andet færdighedsniveau. Man kan ikke nå nogen steder, hvis man ikke laver de her fejl. Men han har lært af sine fejl og har studeret alle sider på bjerget. Så han kender bjergsiden i sin hukommelse, og han prøver så at genkalde sig og så vidt muligt finde ned. Og jeg kan love, det er en labyrint. Og det gælder om ikke at gå ind i blindgyderne, selvfølgelig, fordi hver gag du går ind i en blindgyde, så skal du klatre op igen. Og har de allerede været i gang her i to et halvt

døgn uden vand og mad og har været stegt af solen osv.

De kommer ned til Mummery Rib, og de laver deres anden bivuak, hvor de igen sidder ude hele natten. Næste dag fortsætter de i fuld kraft nedad. Og fuld kraft er altså et-to skridt ad gangen, altså det går langsomt. Men de presser på. Günther er øverst, Reinhold Messner er nederst. Messner når hen på eftermiddagen, første del af aftenen, ned til foden af bjerget, hvor han finder en gammel basislejr fra ekspeditionen i '62. Og han tager sin støvler af og køler sine fødder ned. Han har frostskeer i fødderne, som er varme og ophobede og alt muligt. Og så vender han sig om og kigger. Han har jo en fornemmelse af, at nu skal min bror komme. Og hans bror kommer ikke. Og jeg er sikker på, at han instinktivt har vidst, at det her er galt. Det er rigtig galt. Fordi de har fulgtes ad i over et døgn, halvandet døgn, og broren havde været lige efter i en bestemt afstand. De har haft afstand, men de har haft kontakt. Og så pludselig er kontakten brudt. Så han tager støvler på igen, klatrer op og begynder at lede efter sin bror. Og han bliver mere og mere desperat. Han leder efter sorte huller, hvor måske broren er gået igennem, hvor der er en gletsjerspalte under, han kan være faldet i. Men der er ingen huller. Han aner ikke, hvor broren er. Han går og råber, det er ved at blive aften...

Så der er ingen livstegn? Der er ingen rygsæk eller...?

Der er ingen livstegn. Broren er fuldstændig forsvundet. På et tidspunkt kommer Messner op til det, der hedder en serac, som er en stejl væg, der udelukkende er lavet af is. Og der kan han se, at den yderste del af det - det er ligesom en gletsjerfront, der knækker - der er der et kæmpe sneeskred, som denne gletsjerfront har skabt. Og der er han godt klar over, at dernede ligger Günther. Det ved han med sin fornuft, men han kan jo ikke acceptere... fordi han har jo lige været lettet over, at vi gjorde det kraftedeme, vi overlevede det. Han stod for foden af bjerget, og nu skulle de bare gå ud af dalen. Og så kommer broren ikke. Altså, det mentale skift, det følelsesmæssige skift, det har været et mareridt for ham. Og han går så rundt hele natten og har hallucinationer. Han har hele tiden følt, at der var en tredje mand, der fulgte dem undervejs ned. Han er hjemme hos sin mor i køkkenet. Han ser sin bror. Han tror, broren er lige ved siden af ham. Og det hele er fatamorgana. Der er ingenting. Og han går og råber på broren, "Günther! Günther!" Og broren er der ikke. Broren dukker ikke op. Der er ingen livstegn fra ham. Han ved godt med sin fornuft, at broren er under isen, men han kan ikke acceptere det. Han bliver ved med at gå rundt og lede efter ham som et dyr, der leder efter sin mage, der er væk.

Og han skal jo passe på sig selv, Søren, fordi han er skidt kørende selv.

På dette tidspunkt er han ligeglad.

Han har svære forfrysninger i tæerne.

Ja. Han har svære forfrysninger i tæerne. Alt det der spiller ingen rolle for ham. Hele natten går han rundt i desperation og leder efter broren, hallucinerer. Til sidst giver han op og går ned igen ad bjerget til lejren og falder i søvn, simpelthen.

Ja, den gamle lejr, for nu er han ovre på den anden side af bjerget.

Ja, den gamle lejr fra '62. Alle hans klatremakkere er jo fuldstændig ovre på den anden side af bjerget. De er jo ti kilometer væk i afstand og helt ovre på den anden side af bjerget. Der er jo fem kilometer bjergvæg op og fem kilometer bjergvæg ned, der skiller dem, ikke?

Hvordan redder han livet på sig selv nu?

Jamen, om morgenen vågner han igen, og så beslutter han sig for at overleve. Eller hvad skal vi sige? Han bliver sikkert drevet af et overlevelsesinstinkt. Han begynder at kravle ud. Han kan dårligt gå. Han går og kravler. Han ved, at der er i hvert fald ti kilometer ud af denne gletsjer. Det er stadig gletsjer. Så på en eller anden måde lykkes det ham at kravle og gå ud. Og hen på aftenen ser han så et menneske for første gang. Der er nogle gutter, der er ude med nogle dyr, nogle af de lokale, der bor oppe i bjergene, og de tror jo ikke deres egne øjne. Han prøver at tage en sten, en stor sten, og så prøver han at forklare dem, at det er Nanga Parbat, og at han ligesom kommer fra den anden side, og nu er han havnet her. Altså, det er jo en fuldstændig desperat situation. Han kan ikke tale med dem. Han har ingen penge. Han har ikke noget pas. Hans venner ved ikke, hvor han er henne. Ekspeditionslederen ved ikke, hvor han er. De tror selvfølgelig, at de er omkomne.

Og de her gutter, han møder, tænker, han er et fatamorgana.

De aner jo ikke, hvem han er. De tænker, "Hvor fanden kommer han fra?" Måske begynder de at forstå det. I hvert fald hjælper de ham ned. De støtter ham ned. Han kommer ned til første - ikke landsby, men sådan et sæterområde, hvor der er flere folk. Og der begynder han at blive lidt rolige. Han er jo godt klar over, at de få værdier, han har, dem kan de tage fra ham, hvis der er. Og der er nogle, der tilbyder at hjælpe ham, som er bevæbnede. Og det bliver han jo desperat over. Han siger, "I må gerne hjælpe mig, og I skal nok få nogle af mine ting, men I skal lægge jeres våben her." Så griner de ad ham, og så viser de ham, at våbnene ikke er ladt. Og så bliver han jo sådan lidt skamfuld, fordi de vil godt hjælpe ham. Det ender det med, at de bærer ham ud to-tre dage. Først bærer de ham på ryggen, og så bærer de ham på en bære, og til sidst kommer han ud til en militærpost, og de kører ham så videre i en jeep, og han kommer videre til en ny militærpost, og så bliver han transporteret igen i løbet af natten i en jeep. Og midt om natten møder han så ekspeditionslederen Herrligkoffer, som er på vej ud, og som jo ikke forventer, at han er i live.

Nej, nej, nej!

Altså, de forventer jo, at både ham og broren er omkomne. Men han er jo i live, og de mødes midt om natten. Og så har han jo fået kontakt. Og de fire-fem døgn, hvor han er blevet båret og hjulpet ud af dalen... Altså, de kunne lige så nemt have skåret halsen over på ham og smidt ham i floden og taget hans ting. Det ved man godt, det sker i de store bjerge. Når du kommer som vesterlænding med dyre kameraer og bjergstøvler og isøkse og alting - det har høj værdi.

Det blev bragt til skamme her.

Det blev bragt til skamme. De hjalp ham. Og han har jo så gengældt det ved at lave en skole til dem, faktisk. Günther Messner-skolen er oppe i denne dal for at uddanne disse unge mennesker, som bor deroppe.

Men Søren, han møder sin ekspeditionsleder, hvis egen bror er død på bjerget 15-17 år tidligere.

Ja, det er jo så på dette tidspunkt 25-26 år siden.

Nå ja, det er rigtigt. Det er endnu mere. Altså, what's the chance. Men jeg tænker, at allerede da de møder resten af ekspeditionen, og de hører, at Günther er væk, så begynder Reinhold Messners egentlige kamp for ikke at overleve, men for sit ry.

Ja.

For der begynder jo at komme hele denne her diskussion om, hvorfor er din bror død?

Alle har en mening om, hvad der er sket. Der er nogle, der mener, at Messner - netop fordi han er så ambitiøs - allerede fra starten af har haft en plan om, at han ville overskride bjerget. Altså, han ville ikke bare klatre på toppen af et 8000 meters bjerg. Han vil historiebøgerne ved at være den første, der også har overskredet et bjerg.

Og han kommer i historiebøgerne.

Det gør han.

Han bliver første mand, der bestiger alle de fjorten toppe uden ilt. Han er første mand, der tager Everest solo uden ilt.

Han er første mand på Everest uden ilt. Han er første mand solo på Everest uden ilt. Han er første mand solo på en 8000, som også er Nanga Parbat. Det gør han i '78. Han er den første, der bestiger alle fjorten uden ilt. Han er den første, der bestiger Seven Summits Messner-listen uden ilt. Han krydser Antarktis. Han går på Grønland på tværs, Sydpolen, Nordpolen osv. Han går også i de store ørkener. Han krydser Gobiørkenen og Taklamakanørkenen og andre ørkener. Altså, han er konstant på farten i hele sit liv.

Søren, tusind tak for, at du kom i dag. Jeg synes, vi lader Messner få det sidste ord. For det er jo sådan, at han også i dette interview, vi vendte tilbage til et par gange og startede med, der fortæller han om at angribe disse store bjerge. Det handler om det mentale. Han rykker jo tilbage til Nanga Parbat i '78, otte år efter hans brors tragiske død. Og der synes jeg, vi slutter her.

"The solo climb of Nanga Parbat in '78 is much more important than the solo climb of Everest because it was the mountain where I learnt it. And especially I did a totally new

route on a high wall on Nanga Parbat. And the first time - not only for me, for the whole climbing community - somebody did an 8000-metre climb solo. And the problem was not a technical problem, not a logistical problem. It was a mental problem: To be able to handle to be at the end of the world in very dangerous situations by yourself, not being able to speak with anybody, not being able to exchange experiences, not being able to divide fear. If you are together, fear is only half. I think that I have only one thing which many other climbers do not have: I had the opportunity in my fifteenth year to learn natively to survive in the mountains. So it became an instinct."

Den Yderste Grænse er produceret af Kontoret Juhl og Brunse for Nationalmuseet og Radio LOUD med Bjørn van Overeem som sikker kaptajn bag lyden. En særlig tak til Alaska Film and Video Production Resource og Arktisk Institut. Find serien på www.vorestid.dk eller dér, hvor du normalt finder dine podcasts.